

بررسی میزان رؤیت‌پذیری مقالات ۳۲ مجله حوزه پرستاری ایران در نمایه‌نامه اسکوپوس

علی رشیدی^{۱*}، ابراهیم آقازاده اصل^۲

تاریخ دریافت ۱۳۹۷/۰۱/۱۵ تاریخ پذیرش ۱۳۹۷/۰۴/۰۵

چکیده

پیش‌زمینه و هدف: پژوهش حاضر میزان رؤیت‌پذیری مقالات ۳۳ مجله‌ی حوزه‌ی پرستاری ایران را در نمایه‌نامه‌ی اسکوپوس در فاصله زمانی ۲۰۱۰ - ۲۰۱۷ مورد بررسی قرار داده است.

مواد و روش کار: این پژوهش به روش کتاب‌سنجی و علم‌سنجی انجام گردیده است و جامعه آماری پژوهش حاضر، ۳۳ مجله‌ی حوزه‌ی پرستاری منتشرشده در ایران می‌باشد که عناوین مجلات از وبسایت معاونت‌های پژوهشی دانشگاه‌های علوم پزشکی استخراج و سپس اسامی در نمایه‌نامه اسکوپوس مورد جستجو قرار گرفت. داده‌های این پژوهش با بهره‌گیری از جستجوی پیشرفته نمایه‌نامه‌ی اسکوپوس استخراج گردیده و سپس به صفحه‌ی گسترده اکسل انتقال و مورد داده‌کاوی قرار گرفته است.

یافته‌ها: نتایج حاصل از این پژوهش نشان‌دهنده‌ی این است که تعداد کل استنادها به مجلات حوزه‌ی پرستاری در ایران ۹۹۰ بار است که از این میان، "مجله‌ی ایرانی تحقیقات پرستاری و مامایی" با ۳۵۸ بار، "مجله‌ی پژوهش پرستاری ایران" با ۹۴ بار و "مجله‌ی دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه" با ۸۶ بار، به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار دارند. در ضمن ۹ تا از ۳۳ مجله‌ی مورد بررسی هیچ استنادی دریافت نکرده و ۲ تا از ۳۳ مجله‌ی مورد بررسی فقط یک بار استناد دریافت کرده بودند. مجله‌ی "حیات" با ۷۷ بار استناد به مقالات حوزه‌ی پرستاری در ایران، رتبه اول را در استناددهی به مقالات ایرانی به خود اختصاص داده و مجلات "دانشگاه علوم پزشکی مازندران" و "بین‌المللی کودکان" به ترتیب با ۵۴ و ۳۴ بار استناددهی به مقالات ایرانی در حوزه‌ی پرستاری در رتبه‌های دوم و سوم قرار دارند. به‌استثنای محققان ایرانی که ۵۵۷ بار استناد به مقالات حوزه‌ی پرستاری دارند، محققان سایر کشورها نیز به ترتیب آمریکا (۷۷ بار)، استرالیا (۳۸ بار)، ترکیه (۲۵ بار)، کره جنوبی (۲۲ بار) و چین (۱۸ بار) به ترتیب بیشترین استناددهی به مقالات پرستاری ایران را داشتند. پژوهشگران دانشگاه علوم پزشکی تهران نیز با بیش از ۱۲۵ بار استناد، بیشترین استناد را به مقالات پرستاری ایران داشتند. ۲۲ درصد استناد دهندگان به مقالات مجلات پرستاری ایران، نشریات خارجی بودند.

بحث و نتیجه‌گیری: مقالات حوزه‌ی پرستاری در طی سالیان از لحاظ کیفیت روند روبه رشدی را داشته است. بنابراین، به‌منظور ارتقای میزان رؤیت‌پذیری مقالات، پیشنهادات کاربردی ارائه شده است.

کلیدواژه‌ها: رؤیت‌پذیری، پرستاری، مجله‌های پرستاری ایران، نمایه‌نامه اسکوپوس

مجله دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، دوره شانزدهم، شماره پنجم، پی‌درپی ۱۰۶، مرداد ۱۳۹۷، ص ۳۱۴-۳۲۳

آدرس مکاتبه: ارومیه، ستاد مرکزی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، تلفن: ۰۴۴۳۳۱۹۳۷۳۳۱

Email: alirashidi@umsu.ac.ir

مقدمه

و یافته‌های علمی خود را با انتشار در مجلات علمی و تخصصی در معرض دید همگان قرار دهند تا اینکه با انتشار یافته‌های خود در ارتقای دانش سهیم شده و همکاران خود را از انجام پژوهش‌های تکراری برحذر دارند. همچنین سردبیران مجلات در تلاش هستند تا گستره‌ی مشاهده‌کنندگان و استفاده‌کنندگان از مجلات خود را افزایش دهند. در این راستا اتفاقات پس از انتشار را در پایگاه‌های

در حال حاضر، بهترین روش معتبر و مناسب برای انتشار یافته‌های علمی، ارتباطات و مجلات علمی و تخصصی هستند؛ ارتباطات علمی شامل دو مجرای ارتباطات رسمی و غیررسمی می‌باشد که مجلات و نشریات علمی و تخصصی در گروه مجرای ارتباطات رسمی قرار می‌گیرند (۱). محققان سعی می‌کنند مقالات

^۱ دانشیار کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، ارومیه، ایران (نویسنده مسئول)

^۲ کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، ارومیه، ایران

از چاپ مقالات و مجلات آگاه سازد. در این راستا، بررسی میزان رؤیت‌پذیری مجلات پرستاری پاسخی است برای این پرسش که میزان رؤیت‌پذیری یک مجله در مقایسه با میزان رؤیت‌پذیری مجلات سایر مراکز، خصوصاً مراکز هم‌سطح در نمایه‌نامه‌هایی که خوانندگان آن فراتر از مرزهای شناخته شده است، به چه میزان است؟ مجله‌ی موردنظر از چه ضریب تأثیری در جهان برخوردار می‌باشد؟ پاسخ به این پرسش‌ها می‌تواند در تدوین راهبرد علمی دانشگاه‌ها به انتشار هرچه بیشتر مقاله‌های علمی در مجلات علمی بین‌المللی غیرایرانی، همچنین اهتمام و توجه بیشتر به افزایش کمی و کیفی مجلات علمی بین‌المللی ایرانی، مؤثر واقع شود.

مطالعات متعدد میزان رؤیت بین‌المللی مجله‌های علمی را به تصویر کشیده‌اند (۴-۸). رام^۱ و سخاریه^۲ (۴) در پژوهشی، در سال ۲۰۱۴ به ارزیابی میزان رؤیت‌پذیری یازده مجله‌ی هندی نمایه شده در پایگاه‌های استنادی طی سال‌های ۱۹۹۷ تا ۲۰۱۱ پرداخته‌اند که یافته‌های پژوهش نشان داد تمامی مجلات موردبررسی دارای ضریب تأثیر کم‌تر از ۲ بوده‌اند. از سوی دیگر مجلات هندی موردبررسی نسبت به سایر مجلات هم رشته بر اساس شاخص ضریب تأثیر در سطح پایینی قرار داشته‌اند.

در پژوهش دیگری، زینب^۳، آبریزه^۴ و راج^۵ (۵) میزان حضور و رؤیت‌پذیری بین‌المللی مجلات علمی کشور مالزی را در پایگاه‌های استنادی معتبر جهانی موردبررسی قرار دادند که نتایج این پژوهش نشان داد، ۹ مجله‌ی متعلق به این کشور در پایگاه گزارش استنادی نشریات سال ۲۰۱۲ وب آف ناولج^۶ نمایه شده‌اند که در این میان، مجله‌ی بولتن انجمن علوم ریاضی مالزی با قرار گرفتن در جمع مجلات چارک دوم در حوزه‌ی ریاضیات، از بالاترین کیفیت برخوردار بوده است.

فنگلیان^۷ و لی^۸ (۹)، رین^۹ و روسو^{۱۰} (۱۰) و وانگ^{۱۱}، هنگیون وانگ^{۱۲} و ویلدون^{۱۳} (۱۱) حضور بین‌المللی مجلات علمی کشور چین را با در نظر گرفتن متغیرهای متفاوت بررسی و به این نتیجه رسیدند که مقاله‌های این مجلات از میزان رؤیت‌پذیری اندکی برخوردارند و لازم است ارتقای کیفی مقالات موردتوجه بیشتری قرار گیرد. آراجو روئیز^{۱۴} و همکارانش (۱۲) با انجام مطالعه‌ی مقایسه‌ای میان مقاله‌های چاپ‌شده نویسندگان کوبایی در مجله‌های علمی

استنادی رصد می‌کنند تا از میزان تأثیرگذاری مجلات خود آگاه شده و در صورت لزوم اقدامات لازم را برای برطرف کردن مشکلات موجود بر سر راه اصلاح نمایند. در ضمن سردبیران مجلات نیز مشتاق هستند که جایگاه واقعی مجلات خود را در مقایسه با سایر مجلات مشابه بدانند. حامیان مجلات علمی و سیاست‌گذاران پژوهشی یک مؤسسه یا دانشگاه کنجکاو هستند از میان مجلات علمی منتشرشده در یک حوزه یا دانشگاه، مجلاتی را که دارای محدودیت‌هایی از جمله محدودیت‌های مالی برای نمایه شدن در نمایه‌نامه‌های معتبر هستند را شناسایی و تقویت کنند و بکوشند آن مجلات را در نمایه‌نامه‌های معتبر نمایه نمایند. شناسایی و جمع‌آوری آثار مثبت و اثربخشی یک مجله از جمله عناصر اصلی فرایند مدیریت تحقیقات است تا بتوان تحلیل کرد که آیا سرمایه‌گذاری انجام‌شده برای مجله خاص سود یا اثربخشی قابل توجهی داشته و اینکه توجیه منطقی برای ادامه سرمایه‌گذاری وجود دارد (۲)؟

هر محقق سعی دارد تا مقاله خود را در مجلات بین‌المللی منتشر سازد، تا گستره مشاهده‌کنندگان و استفاده‌کنندگان از اثر خود را افزایش دهد و این امکان را به دست بیاورد تا یافته‌های جدید را در اولین فرصت به نام خود ثبت کند. بنابراین هرچه تعداد مجلات علمی و تخصصی هر کشوری در عرصه بین‌المللی بیشتر باشد، احتمال این وجود دارد که مقالات محققان آن کشور، رؤیت‌پذیری بیشتری داشته باشند، افزایش خواهند یافت. در این صورت، محققان و پژوهشگران بایستی بدانند که مقالات خود را در چه مجله‌ای منتشر کرده تا بیشتر در معرض مشاهده قرار گیرد و برای روزآمد کردن اطلاعات خود چه مجلاتی را مطالعه نمایند.

پژوهش‌های متعدد (۲،۳) نشان‌دهنده‌ی میزان پایین بودن رؤیت‌پذیری مقالات ایرانی نسبت به مقالات خارجی در نمایه‌نامه‌های بین‌المللی می‌باشد. ولی به نظر می‌رسد مطالعه‌ی درزمینه وضعیت مشاهده‌پذیری مجلات ایرانی حوزه پرستاری که اغلب در نمایه‌نامه‌های معتبر نمایه می‌شوند، صورت نگرفته است. این مطالعه‌ی بسیار زمان‌گیر که متضمن استخراج موارد رؤیت شده تک‌تک مقالات در پایگاه استنادی اسکوپوس است، انجام گرفت، تا مسئولین، سردبیران و نویسندگان مقالات را از کم و کیف امور بعد

8. Li

9. Ren

10. Rousseau

11. Wang

12. Hengjun Wang

13. Weldon

14. Araujo Ruiz

1. Ram

2. Sekharaiah

3. Zainab

4. Abrizeh

5. Raj

6. web of knowledge

7. Fenglian

این حوزه در اسکوپوس ۳۰۵۶ مقاله و در وب آف نالج ۱۶۲۲ مقاله منتشر کرده بودند. پرکارترین نویسندگان، احمدی با ۵۹ مقاله در وب آف نالج و عزیزی با ۱۴۰ مقاله در اسکوپوس بودند. بیشترین همکاری بین‌المللی در تولید مقالات علمی با کشور آمریکا بوده است. رشیدی و همکارانش (۱۵) میزان رؤیت‌پذیری بین‌المللی مقاله‌های مجله‌ی پزشکی ارومیه را در مقایسه با مجلات پزشکی دانشگاه‌های علوم پزشکی شمال غرب کشور در اسکوپوس بررسی کردند. نتایج این پژوهش نشان داد که مجله‌ی پزشکی ارومیه با کسب ۲۲ درصد از کل رؤیت‌ها و ۱۷ درصد از رؤیت‌ها توسط مجلات خارجی در رتبه دوم قرار داشت و مجله‌ی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کردستان با ۳۴۲ بار رؤیت ۲۹ درصد رؤیت‌ها را از مجموع ۱۳۰۷ رؤیت به خود اختصاص داده و در رتبه نخست قرار گرفته است.

در جمع‌بندی پژوهش‌های انجام شده می‌توان بیان نمود که بررسی جایگاه و قابلیت رؤیت بین‌المللی مجله‌های کشورهای مختلف در برخی از پژوهش‌های پیشین مورد بررسی قرار گرفته است. پژوهش حاضر در ادامه پژوهش «رشیدی و مولوی» (۱۴) به بررسی میزان رؤیت‌پذیری مقالات ۳۳ مجله‌ی حوزه‌ی پرستاری ایران در نمایه‌نامه‌ی اسکوپوس می‌پردازد. تفاوت اثر حاضر با پژوهش مذکور این است که پژوهش «رشیدی و مولوی» (۱۴) با هدف تحلیل استنادی مقالات حوزه‌ی پرستاری ایران در دو پایگاه اطلاعاتی اسکوپوس و وب آف نالج از تمامی مجلات علوم پزشکی انجام شده و به میزان رؤیت‌پذیری و استناددهی مجلات به مجلات دیگری و رؤیت‌پذیری مجلات پرستاری کاری نداشته است، همچنین از شاخص‌های مختلفی جهت بررسی مقالات بر اساس نویسندگان، نوع مقالات، مؤسسات فعال و کشورهای همکار در حوزه‌ی پرستاری، تحلیل استنادی تولیدات علمی و اچ ایندکس مقالات حوزه‌ی پرستاری ایران استفاده شده است. یافته‌های پژوهش حاضر ضمن تکمیل نتایج پژوهش مذکور در پایگاه اطلاعاتی اسکوپوس، تصویر جامعی از نحوه‌ی عملکرد و جایگاه مجله‌های حوزه‌ی پرستاری ایران و میزان اقبال آن‌ها در سطح بین‌المللی و داخلی به دست می‌دهد که می‌تواند از سوی سیاست‌گذاران علمی کشور و متصدیان این نشریات جهت افزایش روزافزون کیفیت و جایگاه آن‌ها در عرصه‌ی جهانی مورد استفاده قرار گیرد.

مواد و روش کار

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، کتاب‌سنجی است. جامعه‌ی مورد مطالعه، مشتمل بر مقالات ۳۳ عنوان مجله پرستاری دانشگاه‌ها و مراکز علمی تحقیقاتی حوزه‌ی پرستاری ایران است. برای پیدا کردن عناوین مجلات پرستاری، با مراجعه به

نمایه شده در ISI و مقاله‌های چاپ‌شده این نویسندگان در مجله‌های علمی داخلی در فاصله‌ی زمانی سال‌های ۲۰۰۳ - ۱۹۸۸ نتیجه‌گیری کردند که نویسندگان با تعداد مقالات بیشتر، اغلب مقاله‌های خود را در مجله‌های علمی بین‌المللی منتشر می‌کنند و با این کار هر چند به حضور بیشتر علمی کشور خود در سطح بین‌المللی کمک می‌کنند، اما از عامل تأثیر مجله‌های علمی کشور خویشت می‌کاهند.

در ایران بهروزفر و داورپناه (۲) میزان رؤیت‌پذیری مقاله‌های مجله‌های علمی ایرانی نمایه شده در مؤسسه اطلاعات علمی ISI در مقایسه با مقاله‌های ایرانی چاپ‌شده در مجله‌های علمی بین‌المللی خارجی را بررسی نموده‌اند. در این پژوهش مقاله‌های منتشرشده در مجله‌های ایرانی نمایه شده در پایگاه گزارش استنادی نشریات با نمونه‌ای تصادفی از مقاله‌های نویسندگان ایرانی منتشرشده در مجله‌های غیر ایرانی مورد مقایسه قرار گرفتند. نتایج این پژوهش نشان داد که میان میزان رؤیت‌پذیری مقاله‌های چاپ‌شده در مجله‌های ایرانی و مقاله‌های ایرانی چاپ‌شده در مجله‌های خارجی در فاصله سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۶ تفاوت آماری معنی‌داری وجود دارد. به عبارت دیگر، مقاله‌های نویسندگان ایرانی منتشرشده در مجله‌های خارجی بیشتر مورد استناد قرار گرفته و در نتیجه رؤیت‌پذیرتر بوده‌اند. همچنین تنها ۱۶ درصد از مقاله‌های منتشرشده در مجله‌های مورد بررسی توسط پژوهشگران خارجی تألیف شده و در ۹۴/۸ درصد از مقاله‌ها نیز پژوهشگران داخلی و خارجی با هم مشارکت داشته‌اند.

عرفان منش و نوجوان (۱۳) در پژوهشی به بررسی جایگاه کیفی و رؤیت بین‌المللی مجله‌های ایرانی نمایه شده در پایگاه گزارش استنادی نشریات در سال ۱۳۹۵ پرداخته‌اند. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که پژوهشگران خارجی در تألیف ۳۴/۸ درصد از مقالات منتشر شده در مجله‌های ایرانی نمایه شده در پایگاه گزارش استنادی نشریات نقش داشتند. مقالات منتشر شده در ۳۶ مجله از ۳۸ مجله‌ی مورد بررسی بیشتر توسط مجلاتی مورد استناد قرار گرفته‌اند که دارای میانگین ضریب تأثیر بالاتری نسبت به مجلات منتشرکننده‌ی مقاله‌ها بودند. همچنین نتایج این پژوهش نشان‌دهنده‌ی وضعیت نامناسب مجله‌های ایرانی نمایه شده در پایگاه استنادی نشریات از نظر شاخص ضریب تأثیر در مقایسه با میانه‌ی مجله‌های هم‌رشته‌ی خود می‌باشد.

رشیدی و مولوی (۱۴) در پژوهشی به تحلیل استنادی تولیدات علمی حوزه‌ی پرستاری ایران در پایگاه‌های اطلاعاتی وب آف نالج و اسکوپوس پرداختند. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که پژوهشگران حوزه‌ی پرستاری بیشتر تمایل دارند که مقالات خود را در پایگاه اطلاعاتی اسکوپوس منتشر کنند به طوری که پژوهشگران

پژوهش خودداری گردید و از پژوهش حاضر کنار گذاشته شدند. بنابراین تعداد مجلات حوزه‌ی پرستاری نمایه شده در اسکوپوس، ۲۲ عنوان تعیین شد. همه بازبایی‌ها در مورخه ۲۳، ۲۵ و ۱۳۹۷/۴/۲۶ صورت گرفته است. درنهایت نتایج به‌دست‌آمده از اکسل برابر شاخص‌های علم‌سنجی مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

متأسفانه از ۳۳ مجله‌ی تحت بررسی، مقالات ۹ مجله هیچ استنادی دریافت نکرده و تا زمان بررسی، مقالات ۲ مجله هرکدام فقط یک استناد دریافت کرده‌اند که به‌منظور رعایت موازین انتشاراتی از ذکر نام آن‌ها خودداری شده است. نام و فراوانی استنادات هر یک از مجلات به تفکیک سال و به‌منظور ارائه یک تصویر روشن و جامع در جدول شماره یک آمده است.

وبسایت‌های معاونت‌های پژوهشی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور ابتدا سیاهه‌ای از مجلات پرستاری نمایه شده در پایگاه اسکوپوس تهیه کردیم و ۳۳ عنوان مجله‌های حوزه‌ی پرستاری به دست آمد، برای دستیابی به موارد رؤیت مقالات هر یک از مجلات با مراجعه به پایگاه استنادی اسکوپوس به نشانی www.scopus.com و بهره‌گیری از امکانات جستجوی پیشرفته (REFSRCTITLE) به‌عنوان مثال "Journal of Urmia Nursing And Midwifery Faculty" موارد رؤیت شده هر یک از مجلات تک‌به‌تک به محیط اکسل منتقل شد تا جداول و نمودارهای مربوطه ترسیم و نتایج استخراج گردد. بعد از ورود به محیط اکسل، از میان ۳۳ مجله‌ی حوزه‌ی پرستاری نمایه شده در اسکوپوس، از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۷، ۹ عنوان مجله هیچ استنادی دریافت نکرده بودند و ۲ عنوان مجله نیز فقط هرکدام یک بار استناد دریافت کرده بودند که به‌منظور رعایت موازین اخلاقی و انتشاراتی از ذکر و کاربرد این مجلات در

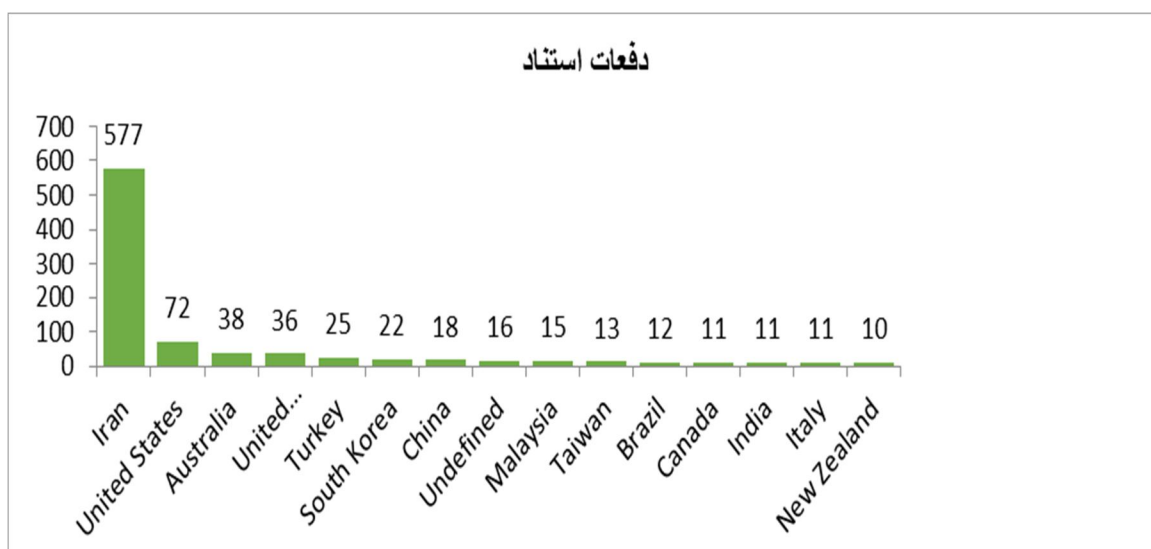
جدول (۱): دفعات رؤیت یا استناد مجلات حوزه‌ی پرستاری به تفکیک مجله و سال

No	Year	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	Total
									۱۰	
۱	Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research	۷۸	۹	۶۹	۴۸	۲۱	۱۸	۱۲	۳	۳۵۸
۲	Iranian Journal of Nursing Research (IJNR)	۱۵	۳۰	۱۸	۹	۱۰	۸	۳	۱	۹۴
۳	Journal of Urmia Nursing And Midwifery Faculty	۱۸	۲۷	۱۸	۱۲	۷	۳		۱	۸۶
۴	Iran Journal of Nursing	۱۲	۱۶	۱۱	۹	۱۰	۴	۲	۱	۶۵
۵	Nursing and midwifery studies	۹	۲۰	۹	۳				۲	۴۳
۶	International Journal of Community Based Nursing and Midwifery	۱۳	۱۷	۶						۳۶
۷	Journal of qualitative research in health sciences	۶	۶	۱۲	۷	۴				۳۵
۸	Journal of Clinical Nursing and Midwifery	۱۰	۱۸	۶	۱					۳۵
۹	Modern Care Journal	۱۴	۱۱	۵	۴					۳۴
۱۰	Nursing Practice today	۲	۴	۵		۳	۲	۳	۲	۲۱
۱۱	Medical-Surgical Nursing Journal	۱۲	۷						۱	۲۰
۱۲	Quarterly Journal of Nursing Management	۳	۸	۲		۱				۱۴
۱۳	Iranian Journal of Psychiatric Nursing (IJPN)	۵	۷							۱۲
۱۴	Journal of Health Promotion Management (JHPM)		۶	۲	۱					۹
۱۵	Journal of Geriatric Nursing	۴	۳						۲	۹
۱۶	Evidence-based Care Journal	۲	۴	۱						۷
۱۷	Scientific Journal of Hamadan Nursing & Midwifery Faculty	۱		۲	۱	۲	۱			۷
۱۸	Iran Journal of Critical Care Nursing	۳	۱	۱						۵
۱۹	Community Health Journal	۲	۱							۳
۲۰	Iranian Journal of Pediatric Nursing(JPEN)	۲								۲
۲۱	Journal of Holistic Nursing and Midwifery	۲								۲
۲۲	Iranian Journal of rehabilitation research in nursing	۲								۲
Total										۹۸۹

قرار گرفته‌اند. باید خاطرنشان کرد که از تاریخ انتشار بسیاری از مجلات مذکور چند سالی بیش نمی‌گذرد.

نمودار شماره ۱، دفعات رؤیت مقالات مجلات پرستاری را برحسب کشور مقالات استنادکننده نشان می‌دهد. طبق داده‌های نمودار شماره ۱، بعد از محققین ایرانی که بیشترین استناد را به مقالات منتشرشده در مجلات پرستاری داشته‌اند، محققین کشور امریکا با ۷۲ بار استناد، استرالیا با ۳۸ بار و انگلیس با ۳۶ بار استناد بیشترین مراجعه را به ترتیب به مقالات منتشر شده در مجلات پرستاری ایران داشته‌اند. محققین بیش از پنجاه کشور از مقالات مجلات پرستاری بهره گرفته‌اند که در این میان کم‌ترین مراجعات به کشورهای الجزایر، بحرین، اتیوپی، فرانسه، یونان، کویت، مکزیک، نیجریه، عمان، فیلیپین و تانزانیا هر یک تنها با یک استناد بوده‌اند.

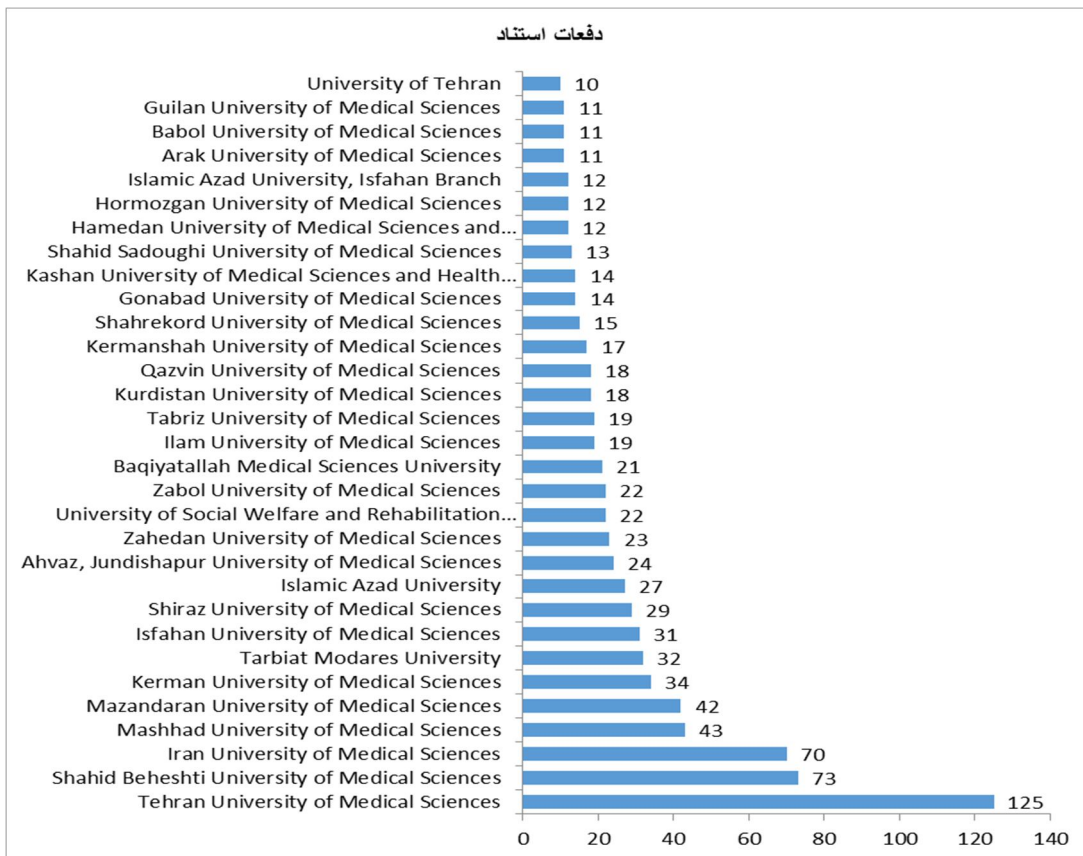
طبق داده‌های ارائه شده در جدول ۱، بین سال‌های ۲۰۱۰ لغایت ۲۰۱۷ در مجموع ۹۸۹ بار به مقالات مجلات پرستاری در پایگاه استنادی اسکوپوس استناد صورت گرفته است. همچنان که مشاهده می‌شود مقالات "مجله‌ی ایرانی تحقیقات پرستاری و مامایی" که در پابمد نیز نمایه می‌شود با ۵۳۸ بار استناد بالاترین و بلامنازع‌ترین رتبه را به خود اختصاص داده است. مقالات "مجله‌ی پژوهش پرستاری ایرانی" با ۹۴ بار استناد و مقالات مجله‌ی "دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه" با ۸۶ بار استناد به ترتیب در رتبه دوم و سوم قرار گرفته‌اند. نکته‌ی مثبت برگرفته از جدول این است که هر چه به سال‌های اخیر نزدیک می‌شویم شاهد رشد استنادات به مقالات حوزه‌ی پرستاری به‌ویژه مجلاتی هستیم که در رتبه‌های اول

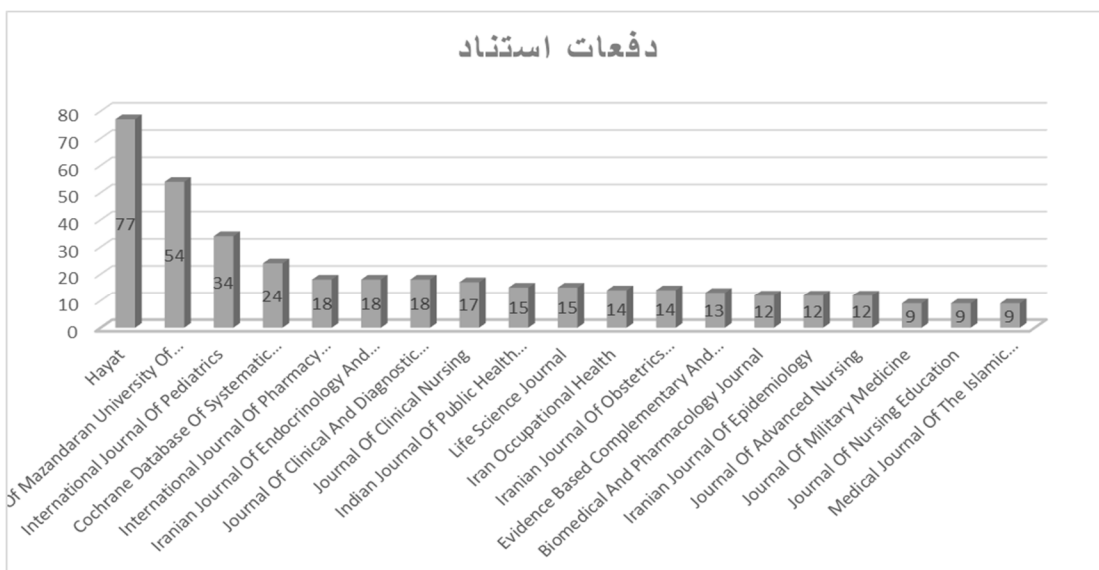
نمودار (۱): دفعات رؤیت مقالات مجلات پرستاری برحسب کشور مقالات استنادکننده

محققین وابسته به دانشگاه شهید بهشتی با ۷۳ بار و محققین دانشگاه علوم پزشکی ایران با ۷۰ بار استناد به مقالات چاپ‌شده در مجلات پرستاری رتبه‌های دوم و سوم را به خود اختصاص داده‌اند. استنادکنندگان مهم دیگر به ترتیب محققین دانشگاه‌های مشهد (۴۳ بار استناد)، مازندران (۴۲ بار استناد)، کرمان (۳۴ بار استناد)، تربیت مدرس (۳۲ بار استناد) و اصفهان (۳۱ بار استناد) بوده‌اند.

نمودار شماره ۲، نیز دفعات رؤیت مقالات مجلات پرستاری را برحسب وابستگی سازمانی مقالات استنادکننده نشان می‌دهد. بدیهی است به‌واسطه ماهیت و محتوی مقالات، اغلب وابستگی‌های سازمانی استنادکنندگان مقالات، دانشگاه‌های علوم پزشکی می‌باشد. داده‌های نمودار شماره ۲، بیانگر آن است که مقالات نوشته‌شده توسط پژوهشگران دانشگاه علوم پزشکی تهران با بیش از ۱۲۵ بار استفاده، بیشترین استناد را به مقالات مجلات پرستاری داشته‌اند.

نمودار (۲): دفعات رؤیت مقالات مجلات پرستاری برحسب وابستگی سازمانی مقالات استناد کننده

نمودار (۳): دفعات رؤیت مقالات مجلات پرستاری برحسب مجلات مقالات استناد کننده

۷۷ بار استناد به مقالات چاپ شده در مجلات پرستاری رتبه اول را به خود اختصاص داده است. "مجله‌ی دانشگاه علوم پزشکی مازندران" با ۵۴ و "مجله‌ی بین‌المللی کودکان" با ۳۴ بار استناد در رتبه‌های

همچنین نمودار شماره ۳، دفعات رؤیت مقالات مجلات پرستاری را برحسب مجلات مقالات استنادکننده نشان می‌دهد. مجله‌ی "حیات" که در نمایه‌نامه‌ی اسکوپوس نیز نمایه می‌گردد با

علمی، ترکیب متنوع نویسندگان مقالات مجله از ملیت‌های گوناگون هستند. از نتایج پژوهش حاضر می‌توان به کشورهای استناددهنده به مقالات مجلات پرستاری ایران اشاره کرد که کشورهای ایران، آمریکا، استرالیا و انگلیس بیشترین مراجعه و استناد را داشته‌اند که این امر حاکی از این است که مقالات منتشر شده در مجلات پرستاری ایران در طی چند سال اخیر بیشتر در معرض دید و استناد قرار گرفته است. «داورپناه و بهروزفر» (۲) در پژوهش خود از کشورهای چین، هند و ترکیه به‌عنوان کشورهای مهم استنادکننده به مقالات منتشر شده در مجلات علمی ایران نام برده‌اند. عرفان‌منش و نوجوان (۱۳) از کشورهای هندوستان، چین، آمریکا، ترکیه و انگلستان به‌عنوان کشورهای مهم استنادکننده به مقالات مجلات ایرانی نمایه شده در پایگاه گزارش استنادی نشریات یاد کرده‌اند.

از عوامل نشان‌دهنده اعتبار مجلات تخصصی و علمی، نمایه شدن آن‌ها در پایگاه‌های اطلاعاتی و استنادی معروف جهان از جمله اسکوپوس و آی اس آی است و هدف این نمایه‌نامه‌ها پوشش گسترده‌ای از مهم‌ترین مجلات با رعایت استانداردهای اولیه انتخاب مجله علمی جهانی با معیارهای تخصصی (عنوان، واژه‌های کلیدی، وابستگی سازمانی، نوع پژوهش و ...) (۲۱) بنابراین حضور نشریات علمی هر کشوری در پایگاه‌های اطلاعاتی و استنادی معتبر جهانی می‌تواند بسترهای لازم برای انتشار و رؤیت‌پذیری بیشتری از تولیدات علمی آن کشور را در سطح بین‌المللی فراهم کرده و زمینه‌های حضور مؤثرتر جامعه پژوهشی آن کشور را در فرآیند ارزیابی و انتشار تولیدات علمی جهانی ایجاد کند (۱۵). نتیجه چنین اقداماتی، افزایش میزان استناد دهندگان به مقالات مجلات می‌شود. مجلات پرستاری ایرانی با چنین اقدامی سعی دارند مقالات و یافته‌های علمی ایرانی را در سطح جهانی به نمایش و رؤیت بگذارند، به‌طوری‌که مجله‌ی «حیات» که خود نیز در اسکوپوس نمایه می‌شود بیشتر استناد را به مقالات مجلات پرستاری ایرانی داشت. همچنین پایگاه اطلاعاتی کوکران که یک پایگاه اطلاعاتی معتبر در سطح جهان و مبتنی بر شواهد می‌باشد ۲۴ بار به مقالات مجلات پرستاری ایران استناد داده است که این موضوع نشان‌دهنده بالا رفتن اهمیت مقالات چاپ شده در مجلات ایرانی با رعایت موازین و معیارهای استانداردهای جهانی در نزد پژوهشگران و مسئولین مجلات ایرانی می‌باشد. این موضوع در پژوهش رشیدی و مولوی (۱۴) به‌وضوح مشاهده می‌شود، مجله‌ی «حیات» در این پژوهش با ۲۱۸ مقاله بیشترین استناد را به تولیدات علمی پژوهشگران حوزه‌ی

دوم و سوم استنادکنندگان قرار گرفته‌اند. نکته حائز اهمیت ۲۴ بار استناد مقالات مروری سیستماتیک «پایگاه اطلاعاتی کوکران» است که نشان از اهمیت مقالات چاپ شده در مجلات ایرانی دارد. خوشبختانه سهم مقالات مجلات خارجی از نسبت قابل قبولی با در نظر گرفتن مجموع استنادات برخوردار است.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی جایگاه و رؤیت بین‌المللی مجلات حوزه‌ی پرستاری ایران در نمایه‌نامه و پایگاه اطلاعاتی اسکوپوس انجام گرفت. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که مقالات حوزه‌ی پرستاری در طی سالیان از لحاظ کیفیت روند روبه رشدی را داشته است. بدانجا که «مجله‌ی ایرانی تحقیقات پرستاری و مامایی» در مقایسه با سایر مجله‌های تحت بررسی در حوزه‌ی پرستاری بیشتر مورد استناد و رؤیت‌پذیری قرار گرفته است. بنابراین می‌توان گفت که مقالات این مجله از کیفیت بالاتری برخوردار می‌باشد. البته لازم به ذکر است سایر مجلات حوزه‌ی پرستاری نیز رؤیت‌پذیری خوبی داشته‌اند. گرچه روند رؤیت‌پذیری و استنادپذیری در طول سال‌های تحت بررسی از روند روبه رشدی برخوردار بوده، ولی مقالات اغلب مجلات تا سال ۲۰۱۲ از حداقل موارد رؤیت برخوردار و همین امر باعث شده که از کل موارد رؤیت، خواه ایرانی و خواه غیرایرانی سهم سال‌های مذکور کم‌تر باشد. از سال ۲۰۱۲ به بعد میزان رؤیت‌پذیری مقالات رشد قابل‌توجهی را داشته و این امر بیانگر توجه محققین حوزه‌ی پرستاری به امر پژوهش به‌خصوص در سال‌های اخیر می‌باشد. از عوامل مؤثر در افزایش رؤیت‌پذیری مقالات یک مجله می‌توان به چاپ به‌موقع مجله، پیروی مجله از قواعد بین‌المللی ویراستاری، ارائه عنوان، چکیده و واژه‌های کلیدی و منابع به زبان انگلیسی و توجه ویژه به غنای محتوای مجله (۱۶-۱۸) اشاره کرد، که اغلب این موارد در «مجله‌ی ایرانی تحقیقات پرستاری و مامایی» به‌ویژه پس از نمایه شدن در نمایه‌نامه‌ی اسکوپوس لحاظ شده است. بررسی دقیق مؤلفان مجله، تنوع ملیت مؤلفان و بررسی ارجاع و استناد از دیگر عواملی است که می‌تواند در رؤیت‌پذیری مقالات مجلات اثر چشم‌گیری داشته باشد. که این موارد در پژوهش عرفان‌منش و نوجوان (۱۳) به‌وضوح دیده می‌شود. همچنین بسیاری از پژوهشگران از جمله «زیت^۱ و باسکولارد^۲» (۱۹)، «چن^۳، جنکینز^۴ و الستر^۵» (۲۰) و «زینب» (۵) به تنوع ملیت مؤلفان اشاره و بیان کرده‌اند که یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های بین‌المللی بودن مجلات

4. Jenkins

5. Elster

1. Zitt

2. Bassecoulard

3. Chen

(۲۲) مطرح شده، پا فراتر بگذارند. اکوبو^۸ (۲۳) ضمن بررسی مجله چینی و مقایسه آن با مجله‌های هم رشته از کشورهای دیگر در سال ۱۹۹۶ بیان می‌کند که مجله‌های دارای ضریب تأثیر بالاتر دارای تعداد بیشتر نویسندگان خارجی از کشورهای پیشروی علمی بوده‌اند. این امر نیز بایسته است در برنامه کاری سردبیران و مدیران مسئول مجلات ایرانی موردعنایت قرار بگیرد تا به افزایش رؤیت‌پذیری مقالات به‌ویژه مؤلفان مقالات خارجی بیانجامد.

پیشنهادهای حاصل از این پژوهش:

- تشکیل پورتال پایگاه اطلاعاتی مجلات پرستاری ایران و خارج جهت شناساندن مجلات پرستاری ایرانی در سطح بین‌المللی
- کمیسیون نشریات علوم پزشکی در تمامی دانشگاه‌های علوم پزشکی نظارت دقیق‌تری برای پذیرش مجلات ایرانی در نمایه‌نامه‌ها و پایگاه‌های اطلاعاتی و استنادی جهانی داشته باشد.
- آموزش تمامی معیارهای و قواعد بروز پایگاه‌های اطلاعاتی و استنادی معروف جهان و نمایه‌نامه‌ها برای سردبیران و مسئولین مجلات ایرانی
- تشکیل کمیسیون ویژه نظارت بر مجلات دانشگاه‌های کشور در دانشگاه‌ها جهت نظارت کامل برای انتشار مقالات و مجلات با کیفیت و طبق قواعد و اصول حاکم.
- انجام پژوهش‌هایی در این زمینه و مقایسه آن‌ها با مجلات معتبر جهانی در جهت شناسایی و الگوبرداری از مجلات خارجی معتبر برای بروز کردن مجلات ایرانی

پرستاری ایران داده است و این موضوع نشان می‌دهد که تا چه اندازه نمایه شدن مجلات یک حوزه در استناد و رؤیت‌پذیری تولیدات علمی یک حوزه ایفای نقش می‌کند.

نتیجه‌گیری کلی

در بررسی میزان رؤیت‌پذیری مقالات مجلات پرستاری ایران می‌توان بیان نمود که برخی از مجلات حوزه‌ی پرستاری تحت بررسی گرچه در پایگاه اطلاعاتی و استنادی اسکوپوس نمایه می‌شوند ولی متأسفانه میزان استناد و رؤیت‌پذیری این مجلات بسیار پایین است. عوامل مختلفی از جمله عدم آشنایی پژوهشگران، مسئولین ذی‌ربط از قواعد و استانداردهای نمایه‌نامه‌ها، می‌تواند کیفیت و سطح مجلات حوزه‌ی پرستاری و تولیدات علمی ایران را در سطح جهانی به سطح پایین بکشاند. مجلات حوزه‌ی پرستاری ایران جهت ادامه حضور در پایگاه اطلاعاتی و استنادی اسکوپوس، بایستی تلاش کنند تا به طرق مختلف جذابیت خود را برای نویسندگان معتبر جهانی افزایش دهند، تا طیف گسترده‌تری از مخاطبان را در سطح بین‌المللی به خود جذب کرده و قابلیت رؤیت بیشتر و دسترس‌پذیری بالاتری داشته باشند. این مجلات بایستی مقالات باکیفیت‌تری از نویسندگان برجسته جهانی با موضوعات فراتر از کاربردهای بومی منتشر کنند تا خوانندگان بین‌المللی بیشتری را جذب نمایند که این امر در افزایش تعداد استنادهای دریافتی، افزایش ضریب تأثیر مجلات و به‌طور کلی افزایش تأثیرگذاری مجلات حوزه‌ی پرستاری ایران را در سطح جهانی به دنبال خواهند داشت. این امر نیز بایسته است تنها از این طریق است که مجله‌های ایرانی قادر خواهند بود تا از مشکل دسترسی و رؤیت محدود مجله‌های علمی کشورهای در حال توسعه که توسط کیلینگ^۶ و گونسالوس^۷

References:

1. SharifMoghadam H, Ziaee S, Salami M, Alijani R. A Review of Authorship Patterns and Citation Rates of Iranian Researchers' Articles in the Field of Surgery According to the Data from the ISI Database. *Quart Iran J Surg* 2015;23: 66-75.
2. Behroozfar H., Davarpanah M.R. The international visibility of the articles of the iranian scientific journals indexed in institute for scientific information (ISI) in comparison with the iranian

articles published in foreign international scientific journals. *Library And Information Science* 2010;12(347): 87-113.

3. Yousefi A, Gilvari A, Shahmirzadi T. Quantitative and qualitative study of articles of Web of Science ISI of Iranian authors in the field of microbiology. *Iran J Med Microbiol* 2012;6(3): 59-75.
4. Ram KA, Sekharaiah KC. Metrics of social websites: A case study. In: 2014 International

⁸. Okubo

⁶. Kieling

⁷. Gonçaves

- Conference on Computing for Sustainable Global Development (INDIACom); 2014. P. 89–92.
5. Zainab AN, Abrizah A, Raj RG. Adding value to scholarly journals through a citation indexing system. *Program* 2013; 47(3): 239-62.
 6. Wormell I. Informetric analysis of the international impact of scientific journals: how “international” are the international journals? *J Doc* 1998; 54(5); 584-605.
 7. Ren S, Rousseau R. International visibility of Chinese scientific journals. *Scientometrics* 2002; 53(3): 389–405.
 8. Popovic A, Antonic S, Matutinovic SF. Rapid changes of Serbian scientific journals: Their quality, visibility and role in science locally and globally. In: Kurbanoğlu S, Al U, Erdoğan PL, Tonta Y, Uçak N, editors. *Communications in Computer and Information Science*. Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg; 2012. P. 61–70.
 9. Fenglian Z, Li L. Improving the international influence of Chinese academic journals. *J Sch Publ* 2003; 34(2): 101–7.
 10. Ren S, Rousseau R. The role of China’s English-language scientific journals in scientific communication. *Learn Publ* 2004; 17: 104-299.
 11. Wang S, Wang H, Weldon P. Bibliometric analysis of English-language academic journals of China and their internationalization. *Scientometrics* 2007; 73(3): 331–43.
 12. Araujo Ruiz JA, Van Hooydonk G, Torricella Morales RG, Arencibia Jorge R. Cuban scientific articles in ISI citation indexes and CubaCiencias databases (1988-2003). *Scientometrics* 2005; 65(2): 161–71.
 13. Erfanmanesh M, Nojavan F. Qualitative and Quantitative Status and International Visibility of Iranian Journals Indexed in Journal Citation Reports. *J Inf Process Manag* 2016; 32 (1): 51-73
 14. Rashidi A, Moulavi M. Citation analysis of iranian nursing scientific productivity indexed in web of knowledge and scopus. *J Urmia Nurs Midwifery Fac* 2018; 15 (10): 733-42
 15. Rashidi A, Mohtashami A, Nazari H, Eftekhari F. Investigating the rate of visibility of urmia medical journal articles in scopus compared with other medical journals of northwest medical universities of iran. *J Urmia Univ Med Sci* 2016; 27 (9)
 16. Saboori A, Poursasan N. The production of Iranian science in 2004. *Rahyaft* 2005;34(1): 56–66.
 17. Saboori A. The production of Iranian science in 2007. *Rahyaft* 2008;41(1): 35–40.
 18. Saboori A. The production of Iranian science in 2008. *Kar & Jameeh* 2007;94–95(1): 48–53..
 19. Zitt M, Bassecouard E. Internationalization of scientific journals: a measurement based on publication and citation scope. *Scientometrics* 1998; 41(1–2): 255–71.
 20. Chen MY, Jenkins CB, Elster AD. Internationalization of the American Journal of Roentgenology: 1980–2002. *Am J Roentgenol* 2003; 181(4): 907–12.
 21. Azadeh F, Ghazi Mirsaeid S J, Gharib M, Nabilahi A. Survey on the Status of Indexing Latin Approved Medical Journals in Iran in Major Global Indexes. *payavard* 2017; 11 (1): 57-67.
 22. Kieling C, Gonçalves RRF. Assessing the quality of a scientific journal: the case of Revista Brasileira de Psiquiatria. *Rev Bras Psiquiatr* 2007; 29(2): 177-81.
 23. Okubo Y. Internationality of scientific journals in China. In: 99 International Symposium on Chinese Scientific Journals Being Included in Major International Indexing Databases. 1999. p. 18–21.

ASSESSING THE RATE OF VISIBILITY OF IRANIAN NURSING JOURNALS ARTICLES IN SCOPUS

Ali rashidi^{1*}, Ebrahim Aghazadeh-Ast²

Received: 03 Apr, 2018; Accepted: 26 June, 2018

Abstract:

Background & Aim: This article is based on bibliometric features exploring the rate of visibility of 32 Iranian Nursing Journals articles In Scopus.

Materials & Methods: The research data were extracted from Scopus database based on advanced search features and then transferred to Microsoft Excel for further data manipulation.

Results: The result showed that of 990 times of citation, Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research with 358 times of citation took the first place, followed by Iranian Journal of Nursing Research (IJNR) and Journal of Urmia Nursing and Midwifery Faculty each with 94 and 86 times of citation, respectively. Unfortunately 9 of 32 journals under investigation did not received any citation yet and 2 of 32 journals just received 1 citation.

Hayat with 77, Journal of Mazandaran University of Medical Sciences with 54 and International Journal of Pediatrics with 34 times of citation are the sources that much cited Iranian nursing journals, respectively.

Except Iranian researchers which have been cited Iranian nursing articles 557 times, researchers of other countries that are cited Iranian nursing papers are as follow: United States 72, Australia 38, United Kingdom 36, Turkey 25, South Korea 22 and China 18. Researchers of Tehran University of Medical Sciences with 125, Shahid Beheshti University of Medical Sciences with 73, Iran University of Medical Sciences with 70, Mashhad University of Medical Sciences with 43 and Mazandaran University of Medical Sciences with 42 times of citation to articles published in the Iranians nursing journals were universities that their researchers are benefited from the internal publications. 22 percent of citation to Iranian nursing journals articles were foreign publications.

Conclusions: In order to boost the rate of visibility some practical recommendations were given.

Keywords: Visibility, Iranian Nursing Journals, Scopus. Nursing

Address: Urmia University of Medical Sciences, Urmia

Tel: +98 44331937331

Email: alirashidi@umsu.ac.ir

¹. Department of Health Information Technology, Faculty of Preclinical Sciences, Urmia University of Medical Sciences, Urmia, Iran (Corresponding Author)

². Master of Medical Library and Information, Urmia University of Medical Sciences, Urmia, Iran